

Razvojne perspektive sodobnega kmetijstva

Cvetka Vodopivec

Jugoslavija je bila do zadnje svetovne vojne zaostala agrarna dežela s 76 % kmečkega prebivalstva. Proizvodnja je bila primitivna, nizka in draga. Kmet se je zadolževal in siromašiel. Mnogi so se izseljevali in iskali kruha v tujini. Žene so bile zaposlene pri najtežjih delih. Bile so v glavnem garaška delovna sila na posestvih svojih mož ali kje drugje. Njihovo delo v proizvodnji ni bilo cenjeno niti priznano. Družina je pomenila proizvodno in potrošno enoto, v kateri je predvsem mož bil lastnik zemlje in družinski glavar. Žene so bile brez pravic v družini in družbi, izpostavljene vsem mogočim oblikam zaostalosti, ki so se porajale iz privatnega lastništva, naturalne proizvodnje in tedanjih medčloveških odnosov. Bile so docela brez kakega zdravstvenega in drugega varstva. Razen tega pa so jih izčrpavali številni porodi, od katerih jim je zaradi visoke umrljivosti dojenčkov ostalo le malo otrok. Mnogo jih je bilo tudi nepismenih in so zato in zaradi raznih predsodkov bile še bolj izkoriščane.

Po vojni je z industrializacijo dežele in splošnim gospodarskim napredkom naglo naraščalo število nekmečkega prebivalstva. V zvezi s tem so hitro naraščale tudi potrebe po pestrejših in večjih količinah prehrabnih proizvodov. Tudi na vaseh se je potreba po prehrabnih proizvodih povečala zaradi izboljšanja življenjskih pogojev (v starih časih so nekateri jedli kruh le ob večjih praznikih).

Zaostala proizvodnja ni mogla več zadoščati novim potrebam niti ne ustvarjati pogojev za boljše življenje prebivalstva. V kmetijstvo so se začela vlagati precejšnja denarna sredstva, zlasti zadnjih nekaj let, ko so investicije v bazično industrijo že začele dajati prve večje dohodke. Začela se je organizirati tržna proizvodnja, uvajati najmodernejša tehnika, znanstveni izsledki pa prenašati v prakso, pač z namenom, da se poveča količina in kakovost prehrabnih proizvodov. Mehanizacija v kmetijstvu se je v zadnjih 4 letih občutno povečala. Število traktorjev je naraslo na 40 000. Prav tako se je povečala poraba gnojil, kvalitetnih semen, sredstev za varstvo rastlin itd. V živinoreji se uvajajo boljše in donosnejše pasme živali. V nekaterih predelih so prešli na industrijsko rejo živine (farme za kokoši, pitališča itd.) V sorazmerno kratkem času beležimo v kmetijstvu pomembne uspehe. Proizvodnjo pšenice, koruze in masti smo toliko povečali, da nam teh proizvodov ni treba več uvažati.

V Sloveniji je kmetijska proizvodnja v letih 1957–60 porasla za 50 % v primeri z leti 1947–56 in je presegla predvojno raven za 38 %. Največji uspehi so bili doseženi na kmetijskih posestvih in v zadružnem sodelovanju. Povprečni pridelek pšenice na posestvih in v zadružnem sodelovanju je bil 35 mtc/ha, v kmetijstvu skupaj 20 mtc/ha (pred vojno pa 12 mtc/ha). Povprečni pridelek krompirja je bil v letu 1960 na posestvih 250 mtc/ha, v zadružnem sodelovanju 187, v kmetijstvu skupaj 170 mtc/ha. Povprečna letna molznost na posestvih je 3000 l mleka na kravo, pri individualnih kmetovalcih pa ne doseže 1500 l.

Posestva in zadruga gredo vse bolj v specializirano proizvodnjo. Organizirajo tudi nove proizvodne in predelovalne obrate (bodisi na zemlji Splošnega ljudskega premoženja ali na zemlji, ki jo od kmetovalcev dobivajo v zakup ali nakup) in pa proizvodno sodelovanje.

Doseženi uspehi v kmetijstvu so brez dvoma veliki in pomembni, toda šele začetek tistega, kar moramo doseči glede na potrebe prebivalstva po prehrabnih proizvodih in preskrbo industrije s surovinami kakor tudi blagovno izmenjavo z inozemstvom. Osnutek perspektivnega plana za razvoj kmetijstva v letih 1960—65 predvideva povečanje kmetijske proizvodnje v Sloveniji za 61 %. V družbeno organizirani proizvodnji je do sedaj zajetih le 12 % obdelovalne zemlje. Od tega je 6 % zemlje zajete v proizvodnem sodelovanju kmetovalcev. Obseg organizirane proizvodnje bo v bodoče nujno treba razširiti, da bomo z uvedbo vse možne agrotehnik proizvodnjo za tržišče povečali. Povečana proizvodnja, ki je rezultat visoko produktivnega dela s sodobnimi proizvodnimi sredstvi, pa je najsolidnejša podlaga za večje dohodke proizvajalcev in skupnosti ter za boljše življenjske pogoje vseh ljudi. V Sloveniji je 87 % zemljišč razdrobljenih na 140 000 kmetijskih gospodarstev z nad 4 milijoni parcel. Na razdrobljenih površinah ni mogoče uvajati sodobno agrotehniko in doseči večjo in cenejšo proizvodnjo. Proizvodnja po starem je prenizka, predraga in zahteva od proizvajalcev tudi prekomernih naporov. Koliko energije trošijo proizvajalci, preden obidejo vsa delovna mesta, ki jih imajo na raztresenih parcelah! Kako visoka je proizvodna cena za 1 liter mleka pri kravi, ki daje na leto samo 1500 litrov mleka, ali pa za kg pšenice kmetovalca, ki pridela na ha le 10 in morda še manj mtc pšenice! Zaostalost v proizvodnji je možno odstraniti le z uvajanjem sodobnih proizvodnih sredstev in z uporabo sodobnega agrotehničnega znanja preko kmetijskih posestev in zadrug s proizvodnim sodelovanjem kmetovalcev. Brez moderne agrotehnik ni moč doseči večjo proizvodnjo in boljše življenjske pogoje. Z vključevanjem kmetovalcev v tržno proizvodnjo se je začel tudi proces pretvarjanja kmečkih družin iz naturalnih proizvodnih enot v tržne proizvajalce. V taki proizvodnji prihaja vedno bolj do veljave plačilo po vloženem delu. To prinaša globoke spremembe v življenje in odnose med ljudmi na vasi, še posebno pa v življenje kmečke žene. Z njihovim vključevanjem v tržno proizvodnjo na proizvodnih in predelovalnih obratih in v proizvodnem sodelovanju se do temeljev menja tudi njihov položaj v proizvodnji, družini in družbi, ker jim ta daje ekonomsko osamosvojitvev in ker je to delo družbeno priznано koristno delo. V družinski proračun nam one prinašajo sredstva, ki so jih dobile za svoje delo. Seveda se z njihovim novim položajem odpirajo tudi nova vprašanja. Predvsem zahteva sodobna proizvodnja usposobljenega proizvajalca za kvalificirano delo. V osnutku perspektivnega plana je predvideno, da bomo v naslednjih petih letih za naloge v kmetijstvu potrebovali 2100 agronomov in kmetijskih tehnikov, 4600 traktoristov in 6000 kvalificiranih delavcev.

Na ženske, ki predstavljajo 60 % aktivnih kmetijskih proizvajalcev, se bo zaradi odhoda pretežno moške delovne sile iz vasi, v veliki meri naslonilo tudi sodobno kmetijstvo. Seveda pa ne bo računalo z njo kot s težaško delovno močjo, temveč kot s kvalificirano delovno silo, ki bo poznala načela sodobne proizvodnje in bo zmožna upravljati z modernimi proizvodnimi sredstvi. Prav bi bilo, da se ženske potrudijo, da bi se usposobile za delo pod novimi pogoji.

Zato je zlasti ženski mladini treba odpirati perspektive, da se z rednim šolanjem in z usposabljanjem na delovnem mestu izučijo tudi za poklic v kmetijski stroki. Poklicna usposobljenost je najsolidnejši temelj za odpravo nekoristnega trošenja moči, za uveljavljanje v proizvodnji, v družini in družbi, kar je končno tudi pogoj za boljše življenje, ker bodo delovni proizvodi poklicno usposobljenega človeka uspešnejši in rentabilnejši tako za posameznika kakor za družbo. Da bi se pa ženske lažje posvetile delu v proizvodnji, bi bilo potrebno, da jih vzporedno z rastjo proizvodnje razbremenimo nekaterih del in nalog, ki jih imajo kot gospodinje in matere. Predvsem bi bilo potrebno organizirati varstvo otrok in družbeno prehrano na kmetijskih obratih. Za hitrejše reševanje teh vprašanj bi bilo potrebno, da kmetijski proizvajalci, posebno pa ženske, bolj aktivno sodelujejo v organizacijah in ustanovah. Tod namreč lahko vprašanja, ki zadevajo družino, ne le sprožijo, marveč jih začno tudi konkretno reševati.

Za reševanje nalog in problemov, ki se porajajo v socialistični preobrazbi kmetijstva in graditvi socialističnih odnosov na vasi, bi bilo prav, da vsi tisti, ki delajo z ljudmi na vasi, resnično poznajo razvojne perspektive sodobnega kmetijstva, ki prinaša blaginjo kmečkemu človeku. Modernizacija kmetijstva seveda ne zahteva le velikih materialnih sredstev, temveč je v največji meri odvisna od razumevanja in sodelovanja ljudi samih. Medicinske sestre, zlasti v patronažni službi, so v vsakdanjem stiku z ljudmi. Njihova naloga je zlasti v tem, da nauče ljudi zdravega življenja in da pomagajo premagovati staro miselnost in predsodke, ki so resna ovira za doseg boljšega življenja. Zato je prav, da tako one kakor tudi prosvetni delavci nudijo kmečkim ljudem vso možno pomoč in si obenem prizadevajo, da kmetijski proizvajalci in kmetijske organizacije čim uspešneje delajo za napredek kmetijstva in socialističnih odnosov na vasi.

Med z

Pravi

V »Uradnem listu«
»Pravilnik o pravicah
vilkov, o katerem je
doslej pravno neregulirano
vrste zdravstvenih delavcev
za kvaliteto dela sami

do bolnikov. Pravilnik ima po našem mnenju pomen, da ga bo poznati vsak zdravstveni delavec, še prav posebno pa medicinske sestre. Le-te namreč so stalno in v neposrednem kontaktu z bolniki in so po svoji strokovni službi in po svojem položaju v zavodu zadolžene, da pazijo tudi na drugo strokovno osebje, ki ima opravka z nego bolnika, da so njegovi odnosi do bolnikov v vsakem oziru korektni in ustrezni načinu in vrsti zdravljenja.

Pravilnik pravi v naslovu, da bo obravnaval pravice in dolžnosti zdravstvenega osebja v bolnišnicah. Da pa ne bi bili zaradi tega v zmoti, moramo že

ga osebja

III. 1960 je bil objavljen
sebja v bolnišnicah«. Pravi
kale več let, je rešil vrsto
amo pomen za posamezne
ti pozitivne posledice tudi
nose zdravstvenih delavcev